

قواعد کلامی

...

محمد حسن قدردان قراملکی

www.ketab.ir

قواعد کلامی

■ ■ ■

محمدحسن قردان قراملکی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

■ ■ ■

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ اول: ۱۴۰۳

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۴۸۰۰۰۰ تومان

طراح جلد: رؤیانگاران خیال

چاپ و صحافی: آرزوی دیدار

www.poiict.ir

سرشناسه: قردان قراملکی، محمدحسن، ۱۳۳۲.
 عنوان و نام پدیدآور: قواعد کلامی، محمدحسن قردان قراملکی.
 مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۴۰۳.
 مشخصات ظاهری: ۲۱۹ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۸-۶۲۱-۲
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
 یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه.
 موضوع: کلام.
 موضوع: *Islamic theology
 موضوع: هستی‌شناسی (فلسفه اسلامی).
 موضوع: *Ontology (Islamic philosophy)
 موضوع: خداشناسی - فلسفه.
 موضوع: *Philosophy - Knowableness -- God
 موضوع: معادشناسی.
 موضوع: *Islamic eschatology
 شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
 رده‌بندی کنگره: ۲۰۲ BP
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۳۳۰۹۵

این کتاب با کاغذ حمایتی چاپ شده است

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهیدبهشتی، تقاطع بزرگراه

شهید مدرس، پلاک ۵۶، تلفن: ۸۸۵-۵۴۰۲ - ۸۸۵-۳۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران، خیابان انقلاب، روبروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۲۳۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷

www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

■ ■ ■

فهرست

۹	درباره پژوهشگاه
۱۱	درباره اثر
۱۵	مقدمه
۲۱	فصل اول: مفاهیم و کلیات
۲۱	۱. مفاهیم
۲۶	۲. کلیات
۳۵	فصل دوم: قواعد هستی و جهان‌شناختی
۳۵	قاعده (۱) مساوقت وجود و خیر
۴۰	قاعده (۲) قاعده الواحد
۴۸	قاعده (۳) امکان اشرف
۵۲	قاعده (۴) نظام احسن
۵۶	قاعده (۵) غایت‌مندی هستی و جهان
۶۲	قاعده (۶) تعدد عوالم (ذو مراتب بودن وجود)
۷۳	قاعده (۷) نظام علیت
۹۰	قاعده (۸) شعور موجودات مادی (علم و حیات)
۹۹	فصل سوم: قواعد عقلی و معرفت‌دینی
۹۹	قاعده (۹) اعتبار معرفت عقلی
۱۱۰	قاعده (۱۰) اعتبار معرفت حسی و تجربی
۱۱۳	قاعده (۱۱) اعتبار معرفت شهودی

- قاعده ۱۲) وجوب دفع ضرر محتمل و مظنون..... ۱۱۸
- قاعده ۱۳) قبح تکلیف ما لایطاق..... ۱۲۴
- قاعده ۱۴) لزوم رجوع جاهل به عالم..... ۱۲۹
- قاعده ۱۵) لزوم تقدیم فاضل بر مفضول..... ۱۳۱
- قاعده ۱۶) قاعده جزمیت و ثبات معرفت دینی..... ۱۳۵
- قاعده ۱۷) اعتبار معرفت قرآنی (ناطقیات قرآن)..... ۱۴۴
- قاعده ۱۸) اعتبار معرفت روایی «حجیت سنت»..... ۱۵۳
- قاعده ۱۹) حسن و قبح ذاتی اشیاء و افعال..... ۱۶۱
- قاعده ۲۰) قاعده حسن و قبح عقلی..... ۱۸۶
- فصل چهارم: قواعد خداشناختی..... ۲۰۵
- قاعده ۲۱) وجوب نظر به براهین اثبات خدا..... ۲۰۵
- قاعده ۲۲) واجب الوجود..... ۲۰۸
- قاعده ۲۳) تجرد ذات الوهی..... ۲۱۱
- قاعده ۲۴) بساطت ذات الوهی..... ۲۱۴
- قاعده ۲۵) اطلاق و بی‌نهایت بودن ذات الوهی..... ۲۲۰
- قاعده ۲۶) توحید ذاتی (وجودی)..... ۲۲۷
- قاعده ۲۷) توحید صفاتی (عینیت صفات و ذات)..... ۲۳۸
- قاعده ۲۸) علم ذاتی..... ۲۴۷
- قاعده ۲۹) بطلان بدا..... ۲۵۷
- قاعده ۳۰) اراده ذاتی..... ۲۵۹
- قاعده ۳۱) حکمت الهی..... ۲۶۷
- قاعده ۳۲) قدرت مطلق..... ۲۷۳
- قاعده ۳۳) فاعلیت خدا (خلقت از عدم، صدور و تجلی)..... ۲۸۴
- قاعده ۳۴) لطف..... ۲۹۱
- قاعده ۳۵) رحمت واسعه..... ۳۰۱
- قاعده ۳۶) اصلح..... ۳۰۷
- قاعده ۳۷) عدالت..... ۳۱۷
- قاعده ۳۸) توحید عبادی..... ۳۲۶

۳۳۱	قاعده ۳۹) توحید تشریحی و تقنینی
۳۳۲	قاعده ۴۰) توحید در حاکمیت و مردم‌سالاری دینی
۳۳۴	فصل پنجم: قواعد انسان‌شناختی
۳۳۴	قاعده ۴۱) تجرد نفس
۳۵۹	قاعده ۴۲) خداشناسی فطری
۳۶۹	قاعده ۴۳) فطرت‌مندی انسان (ساحت بینشی و گرایشی)
۳۸۳	قاعده ۴۴) ذاتی‌انگاری عقل
۳۸۳	قاعده ۴۵) اصل اختیار (امر بین الامرین)
۳۹۰	فصل ششم: قواعد راهنما و دین‌شناسی
۳۹۰	قاعده ۴۶) ولایت‌تکوینی
۳۹۵	قاعده ۴۷) ولایت تشریحی
۴۰۲	قاعده ۴۸) خاتمیت
۴۰۷	قاعده ۴۹) نسخ ادیان
۴۱۷	فصل هفتم: قواعد معادشناختی
۴۱۷	قاعده ۵۰) استحاله‌اعاده معدوم
۴۲۳	قاعده ۵۱) استحاله تناسخ
۴۳۶	قاعده ۵۲) تکوینی‌انگاری کیفی‌های اخروی (تجسم اعمال)
۴۵۴	قاعده ۵۳) شفاعت
۴۵۸	قاعده ۵۴) احباط و تکفیر
۴۶۷	قاعده ۵۵) موازنه
۴۷۱	قاعده ۵۶) اعواض
۴۷۶	قاعده ۵۷) انتصاف
۴۸۰	منابع

درباره اثر

پژوهشکده حکمت و دین پژوهی، که مشتمل بر هفت گروه علمی با عنوان های «معرفت شناسی و علوم شناختی»، «قرآن پژوهی»، «تخصصی علوم انسانی قرآنی»، «فلسفه»، «کلام اسلامی و الهیات جدید»، «عرفان و معنویت» و «منطق فهم دین» است، در جهت تحقق اهداف ذیل فعالیت می نماید:

۱. بازپژوهی و بازپیرایی حکمت و کلام و معارف اسلامی
۲. تبیین و ساماندهی مناسب مباحث زیرساختی اندیشه دینی
۳. ایجاد بستر مناسب برای تعمق و پویایی و بالندگی اندیشه دینی
۴. پاسخ به شبهات القائی در قلمرو عقاید و کلام اسلامی
۵. نقد مکاتب و دیدگاه های معارض در حوزه زیرساخت های اندیشه دینی

گروه علمی کلام اسلامی و الهیات جدید از جمله گروه های علمی پژوهشکده «حکمت و دین پژوهی» است که در سال ۱۳۷۵ شکل گرفت و در سال های اخیر ناظر به تنوع و تحول مسائل در این حوزه دانشی، بر محور اهداف و برنامه های کلی زیر فعالیت می کند:

۱. تبیین و تنسيق عقاید اسلامی به زبان زمان
۲. نظریه پردازی و نوآوری در مسائل کلامی و الهیات جدید
۳. بازپژوهی کلام اسلامی و بازنگری آراء متکلمان بزرگ مسلمان

۴. ایجاد پویایی و بالندگی در کلام اسلامی با توجه به دیدگاه‌ها و نیازهای جدید با تکیه بر منشور گام دوم انقلاب اسلامی
۵. تأسیس و توسعه دانش الهیات کاربردی و کلام اجتماعی
۶. مطالعات انتقادی در حوزه الهیات جدید، الحاد معاصر، الهیات و هوش مصنوعی
۷. نقد مکاتب و دیدگاه‌های معارض و پاسخگویی به شبهات الاهیاتی و کلامی.
۸. آینده پژوهی، نیازسنجی و رصد موضوعات الهیاتی و کلامی

نگاهی گذرا بر آثار نویسنده نشان می‌دهد زمینه‌های مطالعاتی ایشان گستره متنوعی را در بر می‌گیرد؛ لیکن پرداختن به مباحث کلامی قدیم و جدید نقطه ثقل تحقیقات وی را تشکیل می‌دهد. ایشان در این عرصه در زمان حدود ۲۵ سال سی جلد کتاب و حدوداً صد مقاله علمی منتشر کرده‌اند که با این تجربه و اشراف توانسته‌اند قواعد کلامی را در یک اثر کشف و تدوین کنند. یکی از حوزه‌های معرفتی مورد اهتمام خاص در پژوهشگاه، خاصه در گروه‌های پژوهشکده حکمت و دین پژوهی، نشان دادن فلسفه و قواعد علم کلام است که از جمله مباحث حوزه علم کلام می‌باشد؛ بدیهی است که ورود به اینگونه از مباحث از گام‌های اساسی تولید علوم انسانی اسلامی به شمار می‌آید.

پژوهش حاضر با عنوان « قواعد کلامی»، در زمینه دستیابی به علوم انسانی اسلامی یاری‌گر دانشمندان رشته‌های مختلف علوم انسانی خواهد بود. ایشان در این اثر ضمن طرح ۵۹ قاعده کلامی تلاش می‌کنند نشان دهد که علم کلام بسان علوم اسلامی دیگر بر قواعد خاص خودش استوار است که متأسفانه قواعد آن تا کنون به صورت جامع در یک اثر ارائه نشده است که این کاستی با اثر پیش رو تا حدی جبران می‌شود.

در پایان از محقق محترم جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای محمد حسن قدردان قراملکی و همچنین ارزیابان محترم حجج اسلام و آقایان دکتر عسکری سلیمانی امیری و دکتر قاسم ترخان و از همه اعضای محترم شورای علمی گروه کلام که با سعه صدر در تولید و بالندگی اثر تلاش کردند قدردانی نموده و توفیقاتشان را از خدای سبحان خواستاریم.

درباره اثر ■ ۱۳

در خاتمه امیدواریم خوانندگان فرهیخته این کتاب، با ارائه نظرات ارزنده خود، ضمن کمک به تکمیل این تحقیق ارزشمند، ما را در ارائه آثار برتر دیگر یاری فرمایند.

گروه کلام اسلامی و الهیات
جدید

پژوهشکده حکمت و
دین پژوهی

www.ketab.ir